Ars versificandi et carminum conradi celtis protucii poete laureati

Rarum

Dominus vobiscum et cum spiritu tuo
Sursum corda gratias agamus domino deo nostro

Dominica post ...

ars versificandi

Hain 4845
Proctor 2266

8 levél!

Utolsó levél hiányzik

Carmina necte modis vehemens dum torreat estas

Estuat et cancer carmina necte modis

Carmina : crede mihi : facient te ad sidera notum

Et tua quam queris fama perhennis erit

Carmina necte modis aderit tibi flauus appollo

Pyeridumqꝫ cohors : castalidesqꝫ dee

Hee tibi prestabunt plectrum cytaramqꝫ canoram

Et dabit eloquium phebus in arte sacrum

Carmina necte modis : sunt mores carmine scripti

Et que secreta philozophia docet :

Adde ꝙ archana scribuntur carmine fata

Queqꝫ eea audet callida in arte maga

Ne tamen ignores aderunt tibi in arte libelli

Calcographus pressit : me duce doctus eris

A MAGY. TUD. AKADÉMIA
VIGYÁZÓ FERENC
KÖNYVTÁRA.
1397.

Conradus celtis protucius Friderico Illustrissimo Saxonie duci . S . P . D .

Accepi illustrissime pŕiceps ex phisico tuo homine doctissimo Martino Mellerstat te summe melliflujs poetaꝝ carminibꝰ oblectari : atqꝫ ita natura ipsa bona id studij genus amplecti : vt inter alia humanitatis studia nullū tibi videatᷓ iucūdius : rem facis ꝓbe viro duce dignā : neqꝫ a romanis principibꝰ neglectā : qui ita armis musas cōiunxerāt vt sub luce armis nocte musis certarent Suauissimū equidem istud est ociū quo semper a grauissimis curis animus absoluitᷓ et libera in diuinos affectus mens a corpe rapitur : ꝙobrē cogitabaꝫ dux inclite vt si quid in me opimū esset hoc ad te ꝓ amore tuo in doctos viros oblatū iri facerem : itaqꝫ artem carminū quā tui noīs auspicio in studio Lipsensi . graui caneri estuante sidere lusimus Jam tuo nomini clarissimo dedicamꝰ Tu ꝓ diuino illo tuo ingenio si quid in ea dignū est amplectere : indignū vngue castigante suspende : Vale

Ad lectorem

Non mihi perlacios concessum est isse colonos
Euboias rupes nec superasse datum
Musa tamen tenui calamo dat pangere carmen
Et phebus varias prestat in arte liras
Quas qui nosse voles trutina et pensare modesta
Non me Rudolfum pange sed Agricolam
Qui secum placidas abduxit vertice musas
Aonio : meqꝫ his Hedeleberge fouens
Quiqꝫ mihi tribuit aliena ydeomata : grecos
Noscere et hebreos : doctus vtrosqꝫ legens
Cui lacere indigna ruperunt fila sorores
Rudolfum Agricolam fac deus aree beet

poema quod pro tempore caniculari ad Fridericum inclitum Saxonie ducem in artē carminū lusimus .

e Stifer ethereo rutilat modo cancer olimpo
Et canis estiuo corpora sole grauat
Torrida fuluificis pandit leo rictibus ora
Feruet et igniuomas quassat in orbe iubas
Horridus hinc grauidis flauescit campus aristis
Falciferamqꝫ deam messor in arua vocat
Colligit in fasces auidus segmenta colonus
Itqꝫ reditqꝫ vias vt sibi poscat opes

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Muse quid facimus estiui solis in vmbra
Quo nos ferre iocos ludere quo ve decet
Nonne sub vmbrosis placidum est requiescere siluis
Et premere in gelidis gramina lenta iugis
Hic vbi sit tremulus lapidoso murmure riuus
Qui placidos somnos carmina grata mouet
Suscitat ingenium latebrosi vbi cespitis arbos
Frigida cum densis funditur vmbra comis
Musarum cantus graciles ibi pangere et odas
Blanda repercussa vox vbi valle sonat
Talia dum repeto modulandaqꝫ carmina duco
Et studeo senis iungere quinqꝫ pedes
Protinus humanum visus superare decorem
Phebus et ante oculos constitit ipse deus
Naiades et driades habuit faunosqꝫ sequaces
Mirificans placidos valle sonante tonos
Intremui torsiqꝫ genas et mente relicta
Surrexere come menbra stupore cadunt
Dixit et incusso sonuerunt carmina plectro
Uerba mihi placidis intulit illa liris
Quid legisse iuuat sacrorum carmina vatum
Et musis auidas implicuisse manus
Quid ve iuuat dulces totidem audisse poetas
Et docilem auditos voluere sepe libros
Si non mellitos dabitur cognoscere versus
Ut legere aut recte pangere metra queas
Rumpe moras tersis qui condere carmina verbis
Et studuisse cupis me duce doctus eris
Aduola apollineas cupias qui scandere ad arces
Musarum cantus me duce nosse potes
Carmina pieridum nulli celebrata priorum
Nota dabo atqꝫ breues quas decet isse vias
Edoceam lepidos quo pacto fingere versus
Metra vel ad formam constituisse decet
Quo pede carmen eat qua lege resoluere versum
Quemqꝫ decet plures noscere do species
Carmina quemqꝫ iuuat componere: laudis amore
Captus: et ad musas vel properare nouem
Si quis ineternum cupiens extendere famam
Uersibus eolijs instituendus erit
Orphea cum siluis ducentem flumina et vndas
Carmina commemorant laudeqꝫ digna ferunt
Amphion immotas attraxit carmine rupes

Saxa trahens fidibus fila canora mouens
Quem cecinisse iuuat rumpantur vt ilia codro
Carmine meonio me duce tantus erit
Sic ait et trepidos quaciens mihi corporis artus
Aere diffuso letus in astra subit
Ceu solet in tenues fumus dispargier auras
Ora per amfractus linquere nostra vagos
Mox ego per varios flectens mea lumina giros
Attonitus: tenui murmure verba dedi
Ha deus affiata vatum qui pectora pulsas
Cuiqꝫ recuruato pectine musa sonat
Quo capiam precepta volens tibi condere carmen
Quo duce vel numeris nectere verba queam
Non mihi sunt precepta tuis seruanda loquelis
Quo valeam numeros fingere in arte comis
Talia dum meditor visum mihi turbine celum
Et tremulo scissus luxerat igne polus
Haud aliter trepidis volitant cum fulmina terris
Fulgurat et validis motibus aura crepit
Mox pecudes armenta viri genus omne ferarum
Concutitur tutis queritat antra locis
Sed sua per sudum reparat cum lumina phebus
Et reduci clarum fulget in orbe iubar
Euolat: et madidas replicat sua menbra per herbas
Ethere pacato roscida prata terens:
Sic ego collisos tersi stupefactus ocellos
Turbine depulso lumina clara videns
Ecce mihi visus subito est ante ora libellus
Quem deus ipse tulit fulmine grata ferens
Letus ego placidum resero sub luce libellum
Carmina et hec visa sunt mihi fronte libri:
Rumpe moras subito mellitam quere poesim
Ars pateat monitis metrica prima meis
Hunc ego contextum trado tibi in arte libellum
Ut preceptorum iam memor esse velis
Publicus vt doctos adeat meus iste libellus
Te iubeo pressas finge sub ere notas:
Inde hec precepta pando inclite ⁊ optime princeps
Et tibi preclaro scribo legenda duci
Te gemini aspiciunt: vitale caducifer astrum
Et venus assurgunt: hec genitura tua est
Per varios cantus gemini modulataqꝫ verba
Et gracilis calamos te friderice trahunt

Atlantis tegee nepos facundus in astro
Ingenij vires blandaqꝫ verba mouet
Et citarea tuos aptauit corporis artus
Membra decora fouens mollibus apta iocis
Dux decus es patrie si quid mea carmina possunt
Cantabunt laudes dum mihi vita tuas
Viue vale et longos . felix victurus in annos
Et tandem ethereum det deus ipse polum
Lipsensis sed et ipse vale suauissime lector
Ad quem forte mea scripta venire queant
Finis carminis Sequitur ars

De pedibus et de eorum sillabis

Unde pedes dicti quibus extant qua vice scripti
Indocte quamuis liceat depromere paucis

Pirricheus

Pirricheum primis breuibus compingite binis — Quatuor
Hunc autem dici sic de cognomine pirri — Bissillabi
Usus eo quia sit cum sacra patris celebrauit

Spondeus

Spondeus sisti debet contrarius isti
Ipsum nāqꝫ damus longis constare duabus
Spondeus est tractus spondeus et inde vocatus

Iambus

Hinc breuis in fando cum longa presit iambo
Est tamen infandus quoniam detractio iambos
Iambin enim grecum portat maledicere secum
Hoc pede coniuncta quia stat maledictio cuncta

Trocheus

Aduersus sed eum pes est quem scribo trocheum
Qui de producta stat prima post ea curta
Ceu rota giratur quoniam sic iure vocatur
Atqꝫ trocos grecos rota predicat inde trocheus

Tribrachus

Cum breuibus ternis tribracum succedere cernis — Octo
Hinc tribracus dictus tribus ex breuibus quia fictus — Trissillabi
Nam bracos esse breuis fas est ex discere grecis

Molosus

Huic nimis exosus est per sua membra molosus
Rem tamen hanc monstrat tribus ex longis quia constat
Ille molosorum notat agmen siue luporum
Nam molos in greco lupus est hoc cerne moloso

Anapestus

Binas compesco ternam longam anapesto
Nomen ab inde suum quia forte repercutit unum
Denique conuersus sibi dactilus est anapestus

Dactilus

Dactilus ipsius qua propter adest inimicus
Cui loca prestamus longe curtisqꝫ duabus
Nomen de digito tractum dubio sine scito
Longus cui nodus finis breuibusqꝫ duobus

Amphibracos

Inter longa duas sedet amphibraco quoqꝫ curtas
Constat signari per idipsum nomine tali
Est amphi circum bracos in greco breue dictum

Amphimacros

Viribus aduersis huic amphimacre videris
Binas cui curta protensas diuidit vna
Hinc etenim amphimacrus vt opinor est vocitatus
Macros longus erit amphi circum sibi querit

Bachius

Hunc de bachio lector tibi quod scio dico
Post curtam geminas huic sub di sanctio longas
Quo pede constari narrantur carmina bachi
Hinc tibi bachium pro certo credito dictum

Antibachius

Antibachius est aduersarius eius
Huic breuis in fine longe preeunt sibi bine
Propter id ipse sibi dabit isto nomine scribi
Docto grecati quia sit contra probat anti

Exempla pedum predictorum

En quibus est bina diti vel sillaba trina
Ut fuga pirricheus : constat spondeus vt estas
Atqꝫ parens iambum : designat meta trocheum
Tribracus vt genius : velut eneasqꝫ molosus
Dactilus inde subit hunc menalus ecce notabit
Huic est oppositus helicon signans anapestum
Amphibracumqꝫ carina notat : sic insula nomen
Pluralis numeri petit amphimacre locari
Postea bachius tibi quem designat achates
Antibachius hunc quem natura notabit .

Sedecim tetrasillabi

Tetrasillabicos exinde pedes reor istos
Relegere — Proceleumaticus ex quatuor est breuiatus
Cōtorquētes — Sunt oratores dispondeum retinentes

Amaueras	Atq3 duos iambos in se tenet ipse diambus
Sanctitatem	Sic distrocheum trocheum dic duplicatum
Omnipotēs	Armipotens dictum tibi designat coriambum
Reseruare	Estq3 soloninus antipesto satis aptus
Resonantes	Ast ionicus minor est quem designat diomedes
Concurrite	Maiorem ionicum iunonius hinc dabit ipsum
Perficere	Tanq̄ legittimus est ipse peon tibi primus
Rescribere	Unde sequens constat hoc ipsa colonia monstrat
Retinere	Huic fiet certus tibi tercius vt menedemus
Reficiens	Sat vero quartus per tres primas breuiatus
Recensentes	Suntq3 sacerdotes epitritum certificantes
Perlegentes	Preuia sed reliquum breuis altera dat tibi notum
Eternitas	Tercius assit ita si tercia sit tibi curta
Conturbauit	Ut vescenninus finem cu tat tibi quartus

De speciebns carminū ꝛ locis pedum

Hoc retine cura ꝙ in heroica positura
Tres variare pedes metro solummodo debes
Qui sunt spondeus et dactilus atq3 trocheus
Sed sine fine nego sedem prestare trocheo

Hexametrum herovcum

Spō	i	2	3	4		6
Bac	i	2	3	4	5	
Troc						6

De cautelis huius carminis infra

Elegiacum pentametrum

Scire velis elegum quid signet nomine metrum
Ecce pedes pone quos vis in parte priore
Dactilicum funda geminum in parte secunda
Et licet acceptum tamen est hoc acatalectum

Bac	i	2			
Spon	i	2			
Jam			3		
Ana			3	4	5
Tri					5

Nota synsigiam pentimemoris vt infra

Hec duo si noris miror cur plurima queris
Que sunt centenis quasi ferri stricta cathenis
Uerum si gliscis si discere plura cupistis
Hanc partem pandam quocūq3 modo tibi pangam
Metrum gliconicum quod fertur nomine scriptum
Constat spondeo choriambo pirriq3 cheo

Gliconicum trimetrum

Spon	i		
Cori		2	
Pir			3

Sic te diua potens Cipri

Asclepiadeo sua defendunt loca metro
Spondeus et bini choriambi pes quoq3 pirri

Asclepiadeum tetrametrum

Spon	i			
Cori		2	3	
Pir				4

Mecenas a tauis edite regibus

Est quoddam metrum sapho de nomine dictum
Prima trochee sedes post quam spondee sedebis
Dactilus in terno bis da loca calce trocheo

Saphicon endicasillabon

Tro	i			4	5
Spon		2			
Bac			3		

Jam satis terris niuis atq3 dire

Huic est subiectum resonans abadonide metrum
Dactilus huic primus reliquus spondeusue trocheus

Adonicum dimetrum

Bac	i	
Spon		2

Lidia dormis

Lege dehinc vera pandam pheregracia metra
Dactile diuisos spondeos reddito binos

Pheregracium trimetron

Bac		2	
Spon	i		3

Grato pirra sub antro

Sunt quoq3 preterea quedam phaleutica metra
Te spondee loco primo tunc dactile pono
Ceu rota voluendis tribus vltima trado troceis

Phaleuticum

Spon	i				
Bac		2			
Tro			3	4	5

Cantemus domino deoq; nostro
Semis pes extra dant anacreontica metra
Scire pedum gressus quis : primus hic est anapestus
Poni tunc ambos pariter lex sancit iambos

Anacreonticum

Ana	i	2		Ibi se
Jam		2	3	mipes

Habet hoc voluptas omnis
Prescriptis dictum metrum subiungo phaliseum
Dactilus in primis vicibus stabit tibi trinis
Jambo mutandam seu pirricheo dabo plantam

Phaliseum

Bac	i	2	3	
Pir				4

Qui serere ingenium volet agrum
Buccolico metro quartum te dactile pono
Inde trocheus gratus tibi subdetur triplicatus

Buccolicum ebdametrum

Bac	i		3	4			
Spon		2					
Tro					5	6	7

Soluitur acris hyems grata vice veris et fauoni
Archilogo metro spondeo siue trocheo
Trine vel in terno pede dactile preuius esto

Archilogicum primum

Spon	i	2		4
Tro	i	2		
Bac	i	2	3	4

Puro clarum lumine phebum
Archiloquo reliquo duo iambica metra repono
Est trimeter primus versus : sex hunc reperimus
Constantem pedibus pedis imparis est ibi iambus
Sed spondeus paris est tribrachus post pirrus et hinc est

Trimeter archilogicus

Jam	i	2		4		6
Spon			3		5	
Tro						

Beatus ille qui procul diuicijs

Binis reiectis pedibus reliquum sibi nectis
Ordine quo supra versum : quo carmine multa
Bimetra cantamus vt sic domino placeamus
Ast tribracum recipit q; in isto scire licebit
Procedens thalamo deus vt alacris veniendo

Bimeter archilogicus

Jam	i	2		4
Spon				
Tro	i	2	3	

Amice propugnacula Sic plures ymni
Ponimus hinc metrum quod dicimus esse trocheum
Et vocitatus eo quia currit vbiq; trocheo
Imparibusq; vijs spondeum ponere quibis
Dactile tu finem retines stans semper ibidem
Amphibracumq; pedem capit interdum sibi calcem
Dantur septeni per cuncta pedes sibi pleni

Trochaycum

Spon	i		3		5		
Tro		2		4		6	
Bac							7

Crux fidelis inter omnes arbor vna nobilis
Post hec tetrametra restant achademica metra
Vendicat hec gratus sibi dactilus ecce quadratus
Sed tribus in primis spondeus quandoq; subibis
Sedes amphimacre quandoq; datur tibi plante

Achademicum

Bac	i	2	3	4
Spō	i	2	3	

Luminibusq; prior redijt vigor
Pindarus in metro pede quouis sic anapesto
Vtitur vt reliqui subeunt bene legificati

Pindaricum

Spō	i			
Ana		2		
Bac			3	
Tro				4

O stelliferi conditor orbis
Metris parthemis triplex anapestus et hemis
Vel sit spondeus tamen hunc terno prohibemus

Parthemicum

Spon	i			
Ana		z	3	
Semipes				4

Felix nimium prior etas

Sunt preter hec metra que bachia sunt tibi dicta
Pes siquidem primus sed in his preit hic coriambus
Bachius finem retinet stans semper ibidem

Bachia

Cori	i	
Bach		z

Lidia dic per omnes

Epitritum atq; alia capiunt sed carmina multa
Et sequitur duplus in carmine sic coriambus
Ultima bachius retinet loca carminis huius

Epitritum

Epi	i			
chori		z	3	
bach				4

Te deos oro sibarin cur properas amãdo ¶ Et tantum de carminibus communib⁹. sequit̃ de cõpositione

¶ De compositione materiali carminum.

Fficiũ poete est figurato atq; decoro orõnis ⁊ carmĩs ɔtextu: mores: actus: res gestas: loca: gentes: terrarũ situs: flumina: siderꝝ cursus: rerꝝ naturas trãslatis signis: menciũ animorũq; affectus effingere: electisq; verbis rerꝝ simulacra ɔcinna et legittima quadã verborꝝ mẽsura exprimere. Recte ergo instrumentũ poete qd̄ est metrum diffiniũt: qd̄ certã dimẽsionẽ pedũ: ẜm sillabarꝝ et tporũ numerꝝ obſuans nihil diminutũ neq; ociosum ɔtinẽs. vera rerꝝ ymagine expssa: Parꝝ enĩ est numerꝝ sillabarꝝ certa mẽsura cõprehẽdere nisi p varias figuras ⁊ ꝓpas verã rerꝝ in metro ymaginẽ expsseris ac belle depinxeris Ut viuacitatem et vigorẽ quendã vitalẽ rerꝝ: secũ afferat orõ: et scribendo reuiuiscere res videat̃ Itaq; scribẽtis in eo sũma laus erit vt quasi nõ factã rem: ipse scribendo efficere clarioreq; reddere videat̃: Inde hec duo poete nccia sunt ꝫ Tersa atq; polita orõnis modulatio: et demũ definita ac appropriata rerum scribendarꝝ effigiacio: debitaq; simulacrorꝝ expssio: quorꝝ alterꝝ ex arte: ex imitatione reliquũ facile ɔsequi poterimus. si sedula nobis lectiõe scriptores reuoluant̃: de quib⁹ rebus infra breui et nõ inutili trãsgressiõe nobis dicendũ erit: Qm̃ vero metrꝝ ex certo numero pedũ constat: Pes

ex certo numero sillabarum Et sillaba ex quodam litterarum numero cõgeritur. Ideo a litteris tanq̃ a semine dictionis nobis exordiendum est.

De litteris lingue latine et earum diuisione.

On longa nobis oratiõe de litteris latinis differẽdũ est. sed oĩa breui absolutiõe ꝓsequemur Littere itaq; apud latinos numero sunt tres et viginti H tamen vt littera eo numero complectitur Sed et con ⁊ titellus non littere sed integrarum sillabarꝝ note suut et abbreuiature: H tamẽ apud versificatorẽ inter litteras nõ reputat̃ quia nõ purũ sonũ vt vocalis habet nec cum ɔsonante iuncta posicõez facere potest Est igit̃ aspirationis nota que aspirat vocalem cui addit̃ ⁊ eleuat vt vberiorem reddat sonũ: figura tamen eius non latine littere sed grece est que ita apud eos dicit̃ Unde et greci lr̃az ita diuidẽtes dextrã propsili id est tenui sinistram vero partẽ ꝓ dasea id est aspirato accentu accipiũt: latini sequentes integrã littere grece notam ꝓ aspiraciõe posuerunt Latini itaq; plures sibi lr̃as grecas asciscẽtes nr̃is noĩb⁹ scribũt vt chi et ro in nomine Xp̃s: lr̃az ita in noĩe ihũs: quas min⁹ periti ꝓ latinis legunt

De litterarum diuisionibus.

Itterarꝝ alia vocalis alia ɔsonãs est Uocales quidẽ quinq; sunt quarũ due i et v vim ɔsonantis accipiũt vt cũ ante vocalem in principio dictõis ponunt̃. vt Juno Jupiter Uenus. Quãdoq; i vim duplicis ɔsonãtis habet vt maior peior. v vero qñq; vim in dictione perdit qñ sequitur ĩmediate has lr̃as g q et s. vt lingua aqua suadeo vbi nullã vim habet. non enĩ vocalis est cũ non dipthongon faciat nec consonans cũ non positio respectu vocalis precedẽtis eueniat. Consona vero est que non purũ sed cum vocali sonũ habet. vnde et per se plenam vocem nõ habeat sed iuncta vocalibus. Consonãtiũ quedã mute: quedam semiuocales sunt. Mute sunt que a ꝓprio sono incipiũt ⁊ in sonũ vocalis exeũt: dicte mute quia exiguã et semiplenã vocem habeant. Si enĩ vocalis dematur reliquũ murmur erit. Sunt aũt numero nouem scꝫ b c d f g k p q t. Semiuocales sunt que a sono vocalis incipiũt ⁊ in propriũ sonũ desinũt. et sunt sex l m n r s x. dicte medie vocales quia nunq̃ vox eorꝝ quantũcũq; modica sine vocali exprimit̃. et licet sic sonet tamen non est semiuocalis quia nõ ɔuenit sibi esse finis dictionis que ꝓpetas semiuocaliũ est. Preterea nec ph semiuocalis in greco est cui f in latino correspõdet. Semiuocaliũ due sunt liquide scꝫ l et r sic dicte quia ipse alicui mute adiuncte vocalem ancipitem faciũt vt tenebre aratrum repleo vt infra patebit. Consonãtes pterea tres sunt duplices quia loco duorꝝ consonãtium scribuntur vt x vt vlixes ꝓ vlisses axis pro ascis vel pro g s etiã accipitur hypsilon quod nos y dicim⁹ loco duplicis i ꝫ pro duplici s vt gaza troia et sic numero tres sunt x y et z que vocalem precedentem ratione positionis longant vt infra patebit.

De sillabis et earum in generali quantitatibus

Poetam seu versificatorem triplices oportꝫ pensare sillabas: Primas me

M.T. AKADEMIA KÖNYVTÁRA

dias et vltimas. Medie autem sunt quotquot inter primam et vltimam fuerint. Pro quorum moderatione ante speciales regulas nouem genera les premittimus.

Prima regula.

Dipthongus

Regula sit prima q dipthongus tibi longa
Dipthongon bine dant vocales sociate
Vim non perdentes proprium sonum retinentes

Diphthongus vocabulū grecū est rectaqz nominis ethymoloia duplici aspiraciōe scribi debet a disem et phthongus quod sonus est deducitur quasi duarum incōfusa vocalium vox. Sunt aūt quatuor apud latinos ae vt aeneas oe vt poema sed diuisa est cōiuncta vt moetus foedus. He aūt due scribi possunt sed nec legi quidē ꝯcessum est. Altere vero due au et eu nedū scribi sed et legi debēt Ceterū ai greca diphthongus apud latinos aliqñ diuisa in vsu est vt aulai. Vir. Aulai medio ꝛc.

Secunda regula.

Positio

Clerice dic longam quācunqz metro positiuram
Longant mut liquida vocalem na breuiatam

Positio semp longa est fitqz dum post vnam vocalium due consonantes sequunt aut vna repetita aut vna duplex adiecto q altera saltem in eadē vocalis sillaba locetur vt arma pestis axis maior non aūt hic posicōez dicas perizoma iacinctus agri tenebre. Debet autem crebrior ad positionez haberi intuitus qñ in omnibus sillabis concurrit vt armiger robustus amabunt. Notandum aūt quādo in vna dictione post vocalem natura breuem sequitur muta cū liquida vocalis precedens semper anceps et bitpalis est vt theatrū aratrū Sed si vocalis de se foret longa per nullū liquide et mute sequelā poterit breuiari vt febris egri mater frater in eorum obliquis. sic composita vt salubris bilibris podagra chiragra amatrix octobris et similia.

Tercia regula.

Vocal an voc

Precedens aliam vocalem dic breuiatam

Vocalis ante vocalem posita in latinis dictionib9 corripit vt ꝯtrouersia Excipitur dius ꝛ fio verbū qñ manet dissillabū et genitiui ꝛ datiui quinte declinacōis in quibus e ante i longa est si saltem vocalem i tercia vocalis precesserit vt speciei Nam si consonās interuenerit breuis est vt spei fidei rei. Omnis quoqz genitiuus exiens in ius anceps est excipitur alterius et alius qui semp corripit ille vero ꝓducit Aer eous longa sunt platea et corea ad nutū locanda sunt in versu Greca frequēter ꝓducunt. Itidem hebraica presertim vbi i vocalem a precesserit

Quarta regula.

E. de. di. p. se. re. bi. bis: z

E de di pre se longant re bi bis breuiate
Proqz simul longas plura hinc excipere debes

Omnes ille prepositiones in cōpositione sunt longe et alie breues vt eligo deduco preseco seduco rebibo biuium biformis. nisi vocali aut posi-

tione impediantur vt deest reddo respondeo bisextus. Di tamē aliqñ breuis est. Oracius. Fecundi calices quem non fecere disertū Ouidi9 Hāc deus et melior litem natura diremit. longa vt diligo dirigo Reicio tamē et refert pro distat habent re longam. Re tamen qñqz geminata cōsonante ꝓducit vt reppuli rettuli ꝛc. Re et ob etiā cum iaceo composite rationabiliter ꝓducunt qūis per se composite corripiant cum ibi i vim duplicis consonātis habeat biuius ꝛ bimus etiam ꝓductā habent cum eorum consona sit significantia. Pro itaqz semp producitur vt proloquor propono prodo. preter improtenus procella propheta pronepos profugus ꝓfanus profundus propero profiteor profatur profusus ꝓficiscor profecto procuro in quibus corripitur qūis plures a procul ꝛ non a pro composita estimant.

Quinta regula.

Compositio.

Compositum nosce per simplex quod retrouerte
Composite tanta sit simple sillaba quanta
In deriuatis sua que sit origo notabis

Tāta est vocalis in cōposito quāta erat in simplici Tātaqz vocalis in deriuatiuo est quanta fuerit in primitiuo nisi mutatio ꝯsonantis fiat vt diligo perlego reficio. Mobilis ex moueo positū expono fallit quia ꝯsonās mutatur. Unde quātitas omniū modorū verbi refertur ad indicatiuum presens Nam prime secunde et quarte ꝯiugationū vocalis vltima secunde persone longa est. Ideo parem vniuersa deinde tpa in eadem sillaba quantitatem habent vt amo amas amatis. doceo doces docetis. audio audis auditis. Eduuerso scda ꝑsona tercie ꝯiugatiōis corripit. Ideo cetera tpa vt legis legitis Unū tamen verbū prime cōiugationis cum suis tribus compositis. venundo pessundo circūdo a breuem in vniuersis temporib9 et modis suorū etiā cōpositorū habet. Preteritū tñ impfectū tercie non concordat cū secunda indicatiui persona quin vocalis illic mutatur Vocalis itaqz est eadem in primario et secundario si saltem eadem consonans in vtroqz subiciat. Excipiunt quo ad noīa humanus leges vires reges sedes voces iucundus staturus pedor vomer seculū lucerna nequā regula italia secius limus denus nouus castus monachus humo vituposimus feralis fabella et mobilis contra sui primitiui positionē ꝓducūtur Secundo excipiuntur ducis sapor acerbus dicax aruspex arista vadū stabulum stabilis omasus arena lucerna noto nato fides titulus sodalis bubulcus varicosus viciū eleg9 ouū ꝛ manus contra sui primitiui positōez corripiunt. Littera et littus duplicant. Opportunus ab ob et port9 deducit quia omnibus acomodatus sit. Preterea omne compositū ex duabus partibus componibilibus habens i in fine prime partis corripit i vt armiger omnipotens hiccine Excipe vbiqz ibidem tibicē que longāt.

Sexta regula.

Preteritum dissil produc geminans breuiabis

Omnia ꝑterita dissillaba sunt lōga vt vidi legi veni. Excipe illa sex bibi

dedi steti scidi fidi tuli. Et oia geminantia primā et secundā corripiunt nisi positio subest vt peperi pepuli Excepto cecidi a cedo pepedi a pedo. Oracius. Nā diplosa sonat quātū vesica pepedit Ouidi⁹ Silua vetus stabat quā nulla ceciderat etas.

Septima regula.

Longa supina dabis dissil vitum sociabis

Omne supinū dissillabum habet primā longā vt risum visum iutū Excipiuntur decem quitū sitū satū citum litū itū datū statū ratū rutū. Preterea omne verbum mutans simpliciter vi preteriti in tum supini habet penultimā longam vt amatū auditum motum. Excipiūtur agnitum et cognitum cū exceptis supra.

Octaua regula.

Nominis et verbi debent crementa notari

Vocalis a e o excrescētes in plurali numero longe sunt. Excrescētes aūt in singulari non vnq̄ longe sunt vt ciuitates locupletis caloris: nō vnq̄ breues vt palladis ebetis arboris. Vocales vero due i et u in plurali excrescentes breues sunt vt manibus verubus In singulari breues vt suppellectilis murmuris Interdum longamus vt litis virtutis. Crementa verbi facili ex accentu deprehendere quibimus.

Nona regula.

Exemplum quantam reddit tibi carmine sillaba

Exemplum est spectata poetarum autoritas que plurimū valet ad monstrandā omniū sillabarū quantitatem Prime quidem vt arma vi. Medie vt Hoc iam querat coniūx lauinia campo Vltime: Daphni tuū penos etiā ingemuisse leones Proderit igit plurimū pbatorum poetarum versus tenuisse Nam qr regulis oīa cōplecti haud par laboris hz: supest vt ad exempla curram⁹ q̄ apō poetas sedula lectōe facile deprehendim⁹.

De quantitate propriorum nominum.

Propria in vltimis sillabis subiacent quantitatibus appellatiuorū At in medijs ad spectatū vsus exercitium. In primis sunt cōmunia nisi solita poetarū celebratio coerceret ad vnaz quātitatem sicut Jupiter et Saturnus apud omnes pducuntur Venus corripit. Nam que probata semel autoritate digne pscripta sunt. ea ppo arbitrio innouare vicio datur In his tamen velut in alijs opepreciū est psiderare posicōez. diphthongon et vocales inuicē se excipientes vt marcus gallus paulus iohānes.

Carmina quisq3 voles modo condere laudis amore
Quanta sit aut qualis sillaba queq3 vide

De regulis specialibus. Pro primis sillabis

a e i o u
Mansla Delensteue Flinsdiuirim Bodogosmo Cudrūsgūst

Pro medijs

a e i o u
San Bedecelmentu Qui Nost Dumugrunticus adde

Vocales produc pre consonantibus illis

Pro vltimis

Aiunc as es os finales dant tibi longas

Mansla De exceptionibus specialibus A b excipe
Fabula labi scabida labes pabula tabes
Stabam nabam fabor flabam straboq3 iungam
Corripies stabilis stabulum labor et labo iungis

A c excipe

Pacis Graculus hinc acer facundus machina dacus
Bachus Cum b preit vel p produc breuiasq3 paciscor
Tracus Et placet et baculus spacium bracosq3 morandum

A d Excipe

Radix et spadix traduco suadeo clades
Trado gradiuus rado vado quoq3 gades

A g Excipe

Vagio vagina magalia lagena strages
Fagus F p producunt fragilis plaga deme flagellum
Pagina Fracture sonitus fragor est verbum quoq3 fragor

A l Excipe

Deme malum mobile calo vel phala lumq3 palamq3
Salis Ac ales atq3 palesq3 salum mare iungito crescens
Salutis Cui genitiuus erit palus et non calo vel ales
Falern⁹ Que polisillaba sunt breuies balistaq3 tolles
Caleo Salebra caligo balena vel alea squales

A M A n

Sunt damus atq3 fames amo sic polisillaba clamis
Amitto Amit: lamentor amentum lamina produc
Hinc manus atq3 cano canis addis anusq3
Animus Atq3 phanes iungo polisillaba ganeo deme

A P

Papilio papa vel vapulo crapula lapa
Apulus et rapa bapirus papaq3 mapa

A R

Carica starem glarea flarem nareq3 narem
Areo carex varica varex ar ea paresa
Carus Produc rus ra rum para sic ara deme parumq3

A S

Asinus Cum quasi siue casaq3 balis polisillaba curta
Casius excipitur et basia longa notentur

A T

Mater Atria saturnus laternaq3 mobile latus
Frater Vates catholicus maternaq3 quatenus ater
Cratis Quatuor et fatum m vel r muta preeunte

	A V cor
Clauus	Gnauus nauis pauo suauis auia mauis
Flauus	Mauors cum prauus si presit l addita mute
Belensteue	E ante B excipe cor
	f Ebris debilitas phebe vel nebrida gleba & hebe
Plebis	Tebe cum flebam seu cum duo consona subsunt
	E C excipe cor
	Grecia fecundus securus secula mechus
	Vecors fecis preco cecus teca vel echo
	Excipias mecum tecum secum sic secius adde
	E D prod
Sedeo	Bic cedo : pes pedis edo pedum polisillaba curtant
Medic⁹	Sedicio demas et sedulo sediciosus
	E G cor
	Regina reges legem vel regula deges
	Eger et egip.us eges sic tegula lego
	Egloceros egis et pegi iungito fregi
	E L prod
	Deme chelin velut inde velimqz geluqz meloqz
	Sic celer atqz scelus melos et melus abbreuiabis
Melior	Que polisillaba sunt speluncaqz belua demes
Elicon	Delibutus et elect. um spelcaqz grecum
	Elisius cum delicijs delubraqz iungis
	E M cor
Emulor	Femina semita chemoqz nis producis et ista
Eminus	E super m solam producis emo quoqz tollam
Semen	Et cum cremento dissillaba nomina produc
Nemo	Sed memor atqz nemus pariter femur abbreuiabis
	E N prod
Bñ. gena	Et frenesis penitus penetro penes atqz penates
Tener	Atqz penu tenebras b g t vel s vqz fenestras
Senex	Tenua fenor tenera fenum venaqz foenus
Venus	Plenus producis sed enim breuiare decebit
	E P cor
	Ut placet epacta sed reperit excipiatur
Sepio	Prepucium cepha prepes velut s venit ante
	Hinc sepelire trabas equalis demitur inde
	E Q cor E R cor
	Nequam nequaquam simul equus iustus et equor
	Verus et hereo cerulus heros seria meret
Pera	Queras erumna iungas erigo vel era
Spera	Heredem cerus dissillaba p preit aut s
	Seropellinas ceronia ceraqz ceres

E. s. prod ...

	Chere vel erucas feralis feroqz feres
	E T prod E V prod
	Bic metuo meto meta fretumqz retroqz metallum
Vetus	Si p preit vel v sed pretor demeqz preter
Peto	Thetis ios thetim dabit atqz thetis thetidisqz
	Sed leuo siue breuis beuer et leuis atqz seuerus
Fliusdiuirim	I B excipe cor
	t Ribula libo fibula quibo tibia scribo
	Sibila liburnus viber ibernus et ibo
	Mobile vel liber sic vibra iungis et ibis p aut
	I C cor
	Vicinus mica conuicia spicula pica
	Vicus vicedula vicenus licia spica
Vatidic⁹	Ficus cum trica sic viciteria sica
Veridic⁹	Semper ico breuiaqz dicax sunt compositius
Biduum	I D longa
Triduum	Tolle fides ideoqz quidem b t vel u presit
Video	Sic ideota facit et idoneus ac idolatra
	I F prod I G cor
Bifores	I super f longa nisi compositiua cifusqz
	Vult fligo figo viginti frigeo frigo
	Pigardus piga triginta nigroqz piga
Stigo	S t si presit sed non stiga cum strigibusqz
	I L prod
	Hinc philomena filit hilaris tiliamqz chilindrum
Tilia	Si preit s aut t bilibris et pila ludus
Sileo	Milia producas granum milijqz cilixqz
	Quod terit est pilus pilus est in fronte capilus
	I M p
Fimus	I super m tardunt dissil polisillaba curtant
	Simea deme : simus tima nimis bis vel ymen addas
	I N p
Sinus	Sed tiniam linio lino si t vel s preit aut m
Minor	Sunt breuianda tibi sed sinum minoqz demas
	I P cor I Q cor
	Sipharium sipho cipus cum stipite stipo
	Vipera cum ripa sit liquor liqueris extra
	Curta liquor quaris liqueo liquor atqz liquoris
	I R prod I S p
	I super r longant dissil polisillaba curtant
	Vult pira siue viri pirus et resonans lira demi
Bisero	Pirula pirata sit ti. ia : piramus extra
Bisulcus	Muto composita tysanam miser atqz misertus

I T cor I V

Mitis Nitor clitella ditis litis quoqꝫ sitis
Vita Psitacus et titan titillo glitis et itur
Ritus Italus et phiton pitisma fit m vel r u pro
Compositum bis tres breuias biuiū triuium nix niuis
Bodogosmo O B excipe O C cor
c Onsona duplex: obes verbum soboles et obesus
Globus Ocia iocundus procerus pocula vocis
Probus Phocaqꝫ vocalis cochitus et ocior addis

O B pro

Modus O d producunt dissil polisillaba curtant
Hodie Deme nodus vel odor modo proderit est tibi longa

O F cor O G pro

Profugio dempta vel profero profuit ofa
Deme rogo toga seu logicusqꝫ logusqꝫ rogusqꝫ

O L cor

Molior et moles sol solis dolia proles
Solor bolerus olim coliphia solus
Polipus et stola prolixus coloqꝫ colas
Nolo sollemnis sollers his l geminabis

O M

Demis homo stomachum vel omasum siue comare
Et comedo dominus domus et glomerare vomoqꝫ
Et glomos atqꝫ gomor comes atꝫ domo vel omitto

O N cor O P cor

Opilio vitis propagoqꝫ sopio topos
Populos ens arbor popisma qꝫ iungito dictis
Opportunus et opperior tibi p duplicabunt
Copia Cum c preit longa scopulus cophinus copos extra

O R cor

Gloria Oro cum coram torax flans corus et oris
Lorum Corallus quorum mos moris morus et horum
Koris Boricus ac hora noram sorex preit l r

O S O T cor O V cor

Prosa placet rosa dic posui dosis atqꝫ proseuca
Quottidie cotis notum vel potoqꝫ dotis
Cloto Votum cum tota si presit consona bina
Tolle proteruus idem protos atqꝫ protos breuiabis
Prouenit video prouincia prouidus ouum
Cudrumsgunst V B cor
e St pubes puber rubigo suber et vber
Bubo Est tuber si b preit aut n pronuba curta
Nubes Innuba connubiaqꝫ bubulcus longoqꝫ nubo

V C V D

Cuculus N c vel d breuia atqꝫ lucerna ducenta:
Nucis Et pudet atqꝫ sudes rudis et studet atqꝫ rudentes
Crucis Et cudo rudo pones xt metra requirunt Pugil

V G V L cor

Fugio
Gulio Sed tuguri p vel f fruges et iugera iugis
Mulus Uligo g vel m aut f producere debes
Fuligo Excipitur fulica mulier gula iungitur illis

V M Numerus

Tumul⁹ Hinc humus atqꝫ humilis humerus sum⁹ r c vel n t
Cumul⁹ Numen producas humanū strumaqꝫ iungas

V N V P cor

Rupis V super n longa cuneum tunicāqꝫ retractam
Pupis Cupa vel stupa sunt iupiter vpupa longa
Nuper Si preit n p vel r pupillum sed variabis

V R V S

Sed furit excipias muriam nurus atqꝫ curules
Longa fit v super s sed deme susurro pusillum

V T V V

Tutus V t producunt dissil polisillaba curtant
Utor Demis vti cutis atqꝫ frutex vter vtra lutumqꝫ
Et putris atꝫ puto dic mutuus vtilis vtor
Pluuia Futile mutuo futio glutio puteo longo
Fluuius V super v produc dissil dant cetera curta Vua
Gau De medijs sillabis A B cor A C cor
Venabulū o Am presit vlū būdus bilis est tibi longū Amabilis
Audacis Demis opaca cloaca vel obliqs r vlumqꝫ Pugnaculum

A B A G A L cor

Cica dam longas: pelagus abdenago curtes
Alis dans longam terna velut esto toralis

A M cor A N cor

Amamen Que faciunt amen producis et timeama.
Titanis Produc vulcanus vel aranea sicqꝫ balanus
Roman⁹ Produc obliquos et deriuata loci gen
Inanis Hinc libanum produc vocalis si preit aut m Montanus

A P cor A R cor

Deme priape sinapis. et hinc ceduaraqꝫ tolles
Scolaris Produc queqꝫ vides deriuari manifeste
Calcaris Obliquos produc iubaris cum cesaris educ
Bisparis Compositum signes aspar nectar quoqꝫ bostar

A S cor A T cor

Agaso Produc parnasum deriuatum vel omasum
Achates Nomen in as atis produc et quod fit in ates

Et produc voces quas deriuabis aperte — Auratus

Bedecelmentu — E B E D

e — Ueberus esebon erebus celebus therebintus

Andromeda — Esseda melchisedech apes pedis aut facis in os

E G L M N

Sed tristega cethegus. et angelus abimelechq3
Sed vehemens heremus alemonia getz eminiq3
Achelenus helene iuuenes ebenus a senetq3

E P E R

Omenis — Produc presepe: proprijs erusq3 sta tera
Sincerus — Rum rus deriuata: sit austerusq3 galerus
Misteriū — Cerberus esto breuis sunt longa megera chimera
Infera cum superis iterum breuies vterumq3
Cum potero pateris et cratera patera dicis
Bucis iberum panthera placet mulierum

E S E T

Poesis — Sancta mathesis: ethic temetū breuies ametistus
Pietas — Excipias illa que declinat tibi terna
Perpes — Obliquos breuies agnetis dicere debes
Interpres — Produc magnete locuplete quiete lebete
Qui — I C excipe

f — Ic vmbilicus formica pudicus apricus
Et cum lorica lectica merica cochitus
Heinric[9] — Jungas mendicus proprijs icus vel amicus
Postica — Et vrtica simul et que post format et ante
Felis — Longa fit icis abix: si mas sit tunc breuiabis
Calix — Ex breuiat tibi lodicis bombex dabit icis
Judex — Uesicam produc foenix mastix dabit icis

I D excipe

Formido — Dic desiderium desidero verba sed in ido
Atrides — Ut coronides trissillaba ponis in ides
Perfidus infidus fidoq3 fidesq3 probabunt
Dauidis vt tua metra volunt produc sed abidus
Negligo — I G
Auriga — Longant iga vel igo: breuiant sed et hic aliquando
Caligo — Que sunt composita: tibi sit caliga socianda

I L

Monile — I super l breuies solum tamen excipe neutrum
Cum facies ile que sunt a nomine iunge
Sicut quintilis breuis est humilis vtilisq3
Bapsilis pestilis nubilis associabitur istis
Exilis longa subtilis aprilis asilum

I M

Produc sublimisq3 pauimentū vel opim[9]: magnanimusq3

M.T. AKADEMIA KÖNYVTÁRA